

СУГАЦЬКА НАТАЛІЯ ВАСИЛІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри гуманітарних дисциплін
Миколаївського інституту права,
кандидат історичних наук, доцент*

КАЛИЦЕВА ОЛЕНА ВІКТОРІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
старший викладач кафедри гуманітарних дисциплін
Миколаївського інституту права*

ТРАДИЦІЇ МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ РІШЕЛЬЄВСЬКОГО ЛІЦЕЮ

Відповідно до проекту Концепції розвитку юридичної освіти наразі потребує вирішення проблема невідповідності змісту юридичної освіти і якості підготовки в правничих школах сучасним вимогам ринку праці та викликам, що стоять перед сучасним демократичним суспільством, глобальним тенденціям розвитку та завданням професійної діяльності правників у різних сферах діяльності [1]. Однією зі складових цієї проблеми є мовна підготовка студентів, а зокрема, вивчення іноземних мов. За даними аналітичного дослідження результатів єдиного вступного іспиту з іноземної мови (англійської) для вступу на магістратуру у 2018 році в середньому частка правильних відповідей, наданих учасниками, склала всього 41.55 %, а середній тестовий бал склав 17,45 із 42 [6, с. 87].

Проте слід зазначити, що велику увагу питанню вивчення іноземних мов в університетах України приділяли ще з другої половини XVIII століття. Так, у Львівському університеті в цей час почали викладати польську, французьку, німецьку мови як окремі предмети. Підготовкою до вступу в університет займалася гімназія, викладання там проводилося латинською мовою. У найстарішому, після Львівського, Харківському університеті на початку XIX століття викладачі читали лекції латинською та німецькою мовами.

Історія Одеської школи права та Національного університету «Одеська юридична академія» бере свій початок з 1817 року, з моменту заснування Рішельєвського ліцею. Відповідно до початкового Статуту мовна підготовка ліцеїстів забезпечувалася викладанням граматики російської, латинської, грецької, французької, італійської і німецької мов, словесності та риторики [2, с. 39]. У подальшому до освітнього процесу були внесені зміни та уточнення: з 1827 року вивчення латинської та російської мов залишалося обов'язковим для усіх студентів. Вивчення інших «сучасних» мов – на розгляд батьків, хоча одна з «новітніх» мов на вибір також залишалася обов'язковою дисципліною [2, с. 43]. За новим Статутом, що набув чинності 1 січня 1838 року в ліцеї було створено кафедру арабської, турецької та перської мов.

Згідно з навчальними планами на юридичному відділенні латинська мова викладалася протягом року на першому курсі по три заняття на тиждень [3, с. 19; 4, с. 13; 5, с. 10]. Починаючи з 1838 року посаду професора римської словесності обіймав П. В. Беккер [2, с. 81]. Арабська, турецька та перська мови викладалися з першого по третій курс по одному заняттю на тиждень в обох півріччях [3, с. 19-20; 4, с. 16-17]. Посаду професора східних мов з 1838 по 1843 роки займав В. В. Григорьев [2, с. 83]. Разом з тим, слід зазначити, що зі зміною політичної ситуації та втратою актуальності східні мови зникають з навчальних планів. «Новітні» мови: німецька, французька та англійська вивчалися на усіх курсах усіх відділень по два заняття на тиждень [3, с. 20; 4, с. 17-18; 5, с. 14-15]. Разом з мовами викладалися також історія німецької, історія французької та історія англійської літератур (протягом трьох років одне заняття щотижня). Посади лекторів займали відповідно М. Г. Ертель (з 1840 р.), А. К. Шапеллон (з 1841 р.) та Д. Я. Гревс (з 1844 до 1856 р.). Останнього у 1857 році замінив В. Рандель.

За даними на 1856 рік у бібліотеці ліцею серед 8 886 примірників налічувалося 2 014 книг написаних французькою мовою, 2 374 – німецькою, 856 – латинською, 137 – грецькою, 99 – англійською, 322 – італійською, 7 – іспанською, 99 – польською, 39 – данською і шведською, 28 – сербською. Такі фонди очевидно свідчать не лише про серйозний підхід до мовної підготовки студентів, але й про високий фаховий рівень викладачів навчального закладу.

Новоросійський генерал-губернатор граф О. Г. Строганов у своєму звіті за 1857 – 1861 роки відмічав, що у Новоросійському краї всього один вищий навчальний заклад: Рішельєвський ліцей, котрий віджив свій час. Пояснюючи цю думку, граф Строганов пропонує заснувати в Одесі університет. 11 липня 1864 року Олександр II підписав указ про відкриття в Одесі замість Рішельєвського ліцею Імператорського Новоросійського університету, де були збережені традиції мовної підготовки студентів.

Таким чином, можемо зазначити, що необхідність опанування іноземними мовами, а не лише державною, котра є актуальною для юридичної освіти нині, була такою вже понад два століття тому. Готовність до ефективної іншомовної професійної комунікації була і залишається необхідною вимогою для підготовки юриста. Разом з тим, слід зазначити, що сучасні підходи до забезпечення формування іншомовної компетентності фахівця потребують зваженого аналізу та системних змін.

Список використаної літератури:

1. Концепція розвитку юридичної освіти [Електронний ресурс] : проект // Міністерство освіти і науки : сайт. – Режим доступу : <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita>. – Дата звернення: 10.04.2020.
2. Михневич И. Исторический очерк сорокалетия Ришельевского лицея, с 1817 по 1857 / И. Михневич. – Одесса : Типография Л. Нитче, 1957. – 200 с.
3. Обзорение преподавания наук в Ришельевском лицее на 1842–1843 учебный год. – Одеса : Городская типография, 1842. – 20 с.

4. Обзорение преподавания наук в Ришельевском лицее на 1844–1845 учебный год. – Одеса : Городская типография, 1844. – 18 с.
5. Обзорение преподавания наук в Ришельевском лицее на 1856–1857 учебный год. – Одеса : Типография П. Францова, 1845. – 15 с.
6. Стандартизовані освітні вимірювання 2018 року у вищій юридичній освіті. Єдине фахове вступне випробування та Єдиний вступний іспит. Аналітичне дослідження / С. О. Мудрук ; упоряд. та ред. М. Я. Білак. – Київ : Ваіте, 2019. – 122 с.

Ключові слова: мовна підготовка, юридична освіта, вивчення іноземних мов, Одеська школа права, Ришельєвський ліцей.

Ключевые слова: языковая подготовка, юридическое образование, изучение иностранных языков, Одесская школа права, Ришельевский лицей.

Key words: language training, legal education, foreign languages study, Odesa school of law, Richeliev Lyceum.

ЧЕНКОВА КАТЕРИНА ПИЛИПІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри історії держави і права*

ПРОБЛЕМИ ПЕРІОДИЗАЦІЇ ІСТОРІЇ ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ ДИТИНСТВА В УКРАЇНІ

Проблема періодизації історії правової охорони дитинства не є суто академічною, адже вивірена обґрунтована періодизація сама по собі несе потенціал нового знання про історико-правові явища. Досліджувати історико-правову природу охорони дитинства в Україні є доволі кропітким завданням, обумовлено це мінливими історичними умовами виникнення та розвитку української держави і права. Тим не менше, наявними є праці, в яких акцентується на періодизації становлення прав дитини. Так, Н.М. Опольська виділяє сім основних періодів становлення та розвитку прав і свобод дитини: 1) стародавні часи, які характеризуються масовими вбивствами та насиллям над дітьми; 2) князівська доба та литовсько-польський період (IX – XVII ст.), пов'язаний із визнанням права дитини на життя, установленням нерівності дітей залежно від походження; 3) юридичний статус дитини в період з XVIII – до сер. XIX ст. конструювався на основі батьківської влади, але в правових нормах прослідковувалося певне звузження її обсягу; 4) наприкінці XIX – на поч. XX ст. спостерігається поступове обмеження батьківської влади, пом'якшення правового статусу позашлюбних дітей та кримінальної відповідальності малолітніх злочинців; 5) у період Національно-демократичної революції (1917–1920 рр.) відбувається посилення забезпечення права дітей на освіту незалежно від статі, соціального походження; направленість на підвищення професійного рівня фахівців у галузі прав дитини та формування соціально активної поведінки дитини; 6) у період радян-